

Pere Orpí, patriota, musicòleg i poeta

GABRIEL BARCELÓ BOVER

Pere Orpí

FOTOS: Gabriel Barceló

Enguany, dins el mes de gener, aparegué *Sons de Mallorca, instruments tradicionals: música, senyals i cultura de l'oci*, un dels llibres dedicats a l'estudi dels instruments musicals i de la cultura popular més ben arribats i comentats en aquesta illa. Amb aquesta avinentesa, tinguérem una reposada conversa amb el seu autor a la rectoria de s'Alqueria Blanca, llogaret del municipi de Santanyí, terra de xeixa i ordi broix. Ens plau d'oferir-la resumida als lectors de *Llengua Nacional*. Permeteu-me, però, que d'entrada us presenti breument qui és aquest *petit-gran home*, qualificatiu que li donà Mn. Andreu Genovart, ex-vicari general de la diòcesi mallorquina.

Pere Orpí Ferrer (Capdepera, 1936) començà les seves dèries musicals de ben infant; tocà el trombó de pistons, fins a vint anys, amb la banda de música del seu poble; les continuà al llarg del seu periple de seminarista a la Sapiència i de rector de parròquia pobra. Malgrat que ell afirmi no ser musicòleg ni músic professional, sinó un simple aficionat, un home del carer especialment sensibilitzat per la música, per l'art en general i per la nostra cultura en particular, resulta que sap tocar diferents instruments, com són la guitarra, la flauta dolça, el piano i gairebé tot l'instrumental que surt estudiat en el llibre, especialment el que fa referència als de *percussió*, als *avisos i senyals* i als *jocs d'infants*. Al llarg de l'obra hi belluga la seva trajectòria vital, una mena d'autobiografia velada, on es barregen, ordenadament i oportunament, la rigor de l'historiador i documentalista, el lingüista escorcollador de les etimologies més enrevessades, l'Amic e Amat de la Cultura Popular en els camps de la música, la poesia, les rondalles, les gloses, la ironia i el bon humor. Heus aquí un tast de la seva trajectòria.

1. UN AL·LOT PAGÈS QUE LLEGIA

Parlau-nos de les vostres primeres lectures. Com us iniciàreu en les lletres catalanes i amb quins llibres, perquè, després del *Movimiento*, trobar-ne en català no era cosa freqüent, a les escoles.

Em vaig iniciar en les lletres catalanes amb Costa i Llobera, amb les *Primeres poesies*, les *Tradicions i fantasies...* Record que «La deixa del geni grec» i «El pi de Formentor» em varen impactar molt. També vaig llegir cosa de Mn. Llorenç Riber, potser el llibre *La minyonia d'un infant orat*, antologies amb coses de Maria Antònia Salvà, de Pere Orlandis, «La Balanguera», de Joan Alcover...

Pel que ens dieu, sembla que us va caure dins les mans la col·lecció «Les

illes d'or», que editava el senyor Moll. Pels títols?, pels autors...?

Pot ser, pot ser. Això m'ho varen deixar la mare d'un amic meu i el mestre català Francesc Riart. Però les meves primeres lectures no foren aquestes. Vaig començar amb les *Rondaies Mallorquines* de Mn. Alcover. A ca nostra en teníem un tom o dos. Ja m'apassionaven.

2. BECARI A LA SAPIÈNCIA

Ingressàreu al Seminari quan teníeu vint anys. Uns anys després volguéreu oposar a la Sapiència. Com us vingué, la idea de presentar-vos-hi?

Va ser el capellà Pere Amorós, d'Artà, que n'havia estat col·legial, qui m'ho va

proposar. Ell coneixia la meua família. La Sapiència era un col·legi major que es va fundar abans del Seminari, devers l'any 1635. El Seminari vell és de l'any 1700, és a dir, que aquella és seixantacinc anys anterior. La va fundar un canonge manacorí, Bartomeu Llull, que era d'una família acomodada. Va instituir les Minyones per a nines òrfenes i la Sapiència per a estudiants de capellà, pobres. Aleshores anaven a classe a l'Estudi General, però en temps meu anàvem al Seminari. Els col·legials havien de tenir almanco divuit anys. No hi havia cap sacerdot amb ells que fos el superior, sinó que entre ells mateixos n'elegien un que era el rector, per votació secreta i sota jurament; dos consiliaris, un secretari, un procurador... L'únic càrrec que jo no vaig exercir-hi mai és el de rector; i això que hi vaig estar vuit anys.

3. «BRUSCA, NÒVIES I CANELONS»

Per cert, que no va ser quan hi estudiàveu que us atorgaren un premi important dels cursos pioners de català de l'Obra Cultural Balear?

Ah, sí, dels *excel·lents*. Va ser l'any 1964. Bé, va venir al Seminari don Francesc de Borja Moll a donar unes classes de llengua catalana, cosa que, en aquells temps, gairebé era clandestina. Els cursos eren organitzats per l'Obra. N'hi va haver una sèrie que s'hi apuntaren i els seguiren. Com a estímul, l'Obra Cultural ofería un viatge de quatre dies per Catalunya com a complement d'aquest curs per a aquells que haguessin tret *excel·lent* en els exàmens. En 1963 hi hagué una primera fornada en què la majoria eren seminaristes. Després, el segon any, me pareix que se n'hi va apuntar qualcun de la Sapiència –jo no m'hi havia apuntat, però els companys, a final de curs, em varen animar a presentar-m'hi per lliure–. Vaig anar a l'Estudi General, vaig fer l'examen amb els altres i... res, vaig treure un *excel·lent*.

Com així us feren cronista oficial del viatge a Catalunya?

Em feren *cronista oficial* supòs que per mèrits semblants als que em feren arxipreste: t'ha tocat! El viatge va ser molt divertit. Ens hi va acompanyar el senyor Miquel Fullana, i vàrem riure

molt. Ell era molt catalanista i tenia les idees molt clares, i, de nosaltres, n'hi havia un parell que passaven bastant de tot això; vull dir que no vivien la qüestió nacional ni els preocupava gaire l'ús de la precisió lèxica. Anàrem un dia a Montserrat; un altre dia a Vic i a Ripoll; un altre a Poblet i a Tarragona; el darrer el passàrem a Barcelona. Com que gairebé cada dia va ploure, ens topàvem amb casaments i dinàvem menjant canelons; ho vaig reflectir en el títol de la crònica.

4. LLETRISTA DE CÀNTICS ECLESIASTICS

¿Que no col·laboràreu gaire amb un gran músic del tercer orde franciscà, el pare Martorell, mort pel febrer d'enguany?

Ja ho veureu; un parell d'anys després del Seminari vaig conèixer el pare Antoni Martorell, de Montuïri, amb qui formàrem un tàndem molt prolífer de cara al cantoral litúrgic de Mallorca. Ell aleshores residia a Roma la major part de l'any. Hi vaig anar algunes vegades, i allà l'anàvem revisant i component, a la seva residència de San Giovanni Decollato (devora el riu Tíber i una teringa de monuments romans). A partir d'aquell material i d'altres, el pare Martorell va dirigir unes Jornades Pastoral de Música, crec que va ser pel setembre de 1972 i de 1974, i d'aquí en va sortir la gravació de cassetts i la publicació d'una sèrie de volums de partitures, on no figura gaire explícit, per cert, l'autor de la lletra.

5. PREMI CIUTAT DE PALMA

La primera destinació com a rector fou a Peguera, després d'estudiar la llicenciatura en Teologia a Comillas. En aquell indret de Calvià reféreu la trajectòria del poeta, aparcat a Cantàbria, i us atorgaren el premi Ciutat de Palma. Contau-nos com es desplegà tot això.

Em vaig presentar dues vegades al premi Ciutat de Palma. L'any 1962 hi havia quedat finalista: em donaren un accèssit. El primer any que era a Peguera m'hi vaig tornar a presentar amb un

recull de vint-i-quatre sonets titulat *La Tasca*. Jo estava escoltant la ràdio dins el saló parroquial de Peguera, que per cert encara no tenia rectoria. Quan s'adjudicaren els premis era pel mes de gener, per Sant Sebastià de 1968. I sentia els membres del jurat que deien, entre ells, amb el micròfon en marxa: «Aquest és el lema tal, i on és? Duu el sobret amb el lema! Veiam si serà per allà, mira si és per aquí deçà...» I amb això en vaig sentir un que deia: «Bé, si no vaig errat, me pareix que és d'en Pere Orpí.»

6. RECTOR PAGÈS EN UN POBLE PAGÈS

De Peguera no us n'anàreu gaire content dels hotelers i polítics quan us destinaren a Son Macià. Aquí comença l'etapa de la plenitud de la vostra vida professional. Com us reberen els macianers?

Bé, a Son Macià m'hi va presentar Mn. Josep Estelrich. Ja va ser una presentació oficial. Sí, sí. Record que Mn. Estelrich va dir que jo era pagès. I m'hi considerava, i m'hi consider, i amb molta d'honra! I, per tant, creia que connectaria molt bé amb la gent de Son Macià: un poble pagès, rural... I així va ser, mira.

Tornem-nos a situar. Ens trobam a l'any...?

Som a l'any setanta-nou. Les festes d'estiu ja les vaig fer allà, per la Mare de Déu d'agost. M'hi vaig incorporar devers el juliol; en l'agost del mateix any ja hi vaig fer el pregó de les festes.

7. A CARA I CREU

He observat que us espiregen els ulls quan parleu dels excursionistes adolescents que fundàreu, els Rodamons. Segur que els teniu una estima especial. Això vol dir que us degueren inspirar qualche poema, o bé ells o les activitats que féreu plegats. M'equivoc?

No us equivoqueu gens ni mica. Me n'inspiraren més de dos. En el llibre *A cara i creu*, que va sortir el darrer any que jo era a Son Macià, la majoria dels poemes són inspirats damunt els Rodamons. També me n'inspirà l'Estol Vidalba, el grup excursionista. En record un que diu així:

Em voldria morir mirant el sòtil
d'un cau de carboner. L'alzina amiga
té l'ombra transparent com una llàgrima.
Vull dir que el bosc és meu, com la meva ombra
i el frec de mes petjades per la vida.

Els camins són de tots: poalejau-los
i assaboriu el cim, que també és nostre.

Canau el rosetó del pleniluni
i el goig de rodar món
amb suor de motxilla.

Demà serà dilluns, com cada dia:
la rutina, la son, la roba vella,
el calçat de fer via, les paparres
o els moscards casolans, les paraulotes
contra no sé què putes... (Perdonau:
no sé què putes dic. Serà la lluna...)

Si morís en dilluns, que no m'enterrin:
vull descansar tot nu sota una alzina.

Me'n record pla bé. Va ser un
material que ens va dur molta de
feina, perquè llavors fèiem les
gravacions en un estudi improvisat i casolà. Era una cosa molt
rudimentària, molt artesana,
però que en aquell temps va
quedar bé, tenint en compte la
pobresa de mitjans que teníem.
I continua essent vàlid, crec.

Efectivament, encara en el 2008 se'n passaren a Manacor i a s'Alqueria Blanca. I agrada ven i eren ben útils. Però continuem amb la productora de muntatges audiovisuals tan artesana, com bé l'heu qualificada.

Bé, aquesta productora té un nom, EPEM, que vol dir Equip de Professors de l'Escola Municipal de Mallorca de Manacor. Disposàvem d'uns aparells senzills: una platina, un tocadiscs, un radiocasset o dos, un o dos altaveus... Amb això ens enginyàvem. N'arribàrem a produir més de seixanta, de muntatges d'aquests. N'hi havia de geografia, d'història, de literatura, d'art, de cultura popular, d'història de la llengua...

8. MUNTATGES AUDIOVISUALS

En l'etapa de rector de Son Macià us dedicàreu de ple a col·laborar en uns muntatges audiovisuals dels professors de l'Escola Municipal de Mallorca per a l'ensenyament de la cultura catalana. Hi teníeu cura de la música, de la fotografia i dels guions de cultura popular; ho recordau?

9. UN TELECLUB EMBOIRAT

En el llogaret de Son Macià, tampoc no tot foren flors i violes. N'hi hagué que es posaren gelosos que els féssiu la competència cultural. Ja podeu començar a dir-ne coses.

A Son Macià es va fundar un teleclub en temps de Fraga Iribarne, quan era ministre d'Informació i Turisme. La qüestió és que, quan jo vaig arribar a Son Macià, havien sortit unes normes que el que eren teleclubs s'havien de convertir en centres culturals. S'havien de subjectar a una normativa nova. Estàvem ja als inicis de la democràcia i, és clar, tot canvi suposa un poc de substitució en tot. Bé, jo vaig haver de treballar en la redacció dels nous estatuts, adaptant-los a les necessitats del poble. Després els vaig presentar i foren aprovats pel Govern Civil.

I bé. El teleclub canvià de camisa com va fer tanta gent. O no tan sols va ser això? Vull dir, que ja teníeu una associació cultural de bondeveres?

Sí. Ja teníem el *centre cultural*, que feia servir unes sales que eren propietat de la parròquia, com era la saleta del Teleclub, que s'havia convertit pràcticament en una discoteca, perquè l'única activitat que hi feien era això, renou a dojo. Molta de gent em donava queixes que allò no ho havia de permetre... Però jo tampoc no m'hi vaig voler aficar massa, amb el Teleclub. Els dirigents havien tengut problemes amb els capellans anteriors... Jo els deixava fer, encara que en sortís perjudicat, perquè no em deixaven dormir... Així i tot, també hi vaig tenir problemes seriosos i disgusts molt forts per causa d'algunes persones del Teleclub (o centre cultural), com ne vulguin dir.

10. UN RECONeixEMENT MULTITUDINARI

L'entrevistat, en pronunciar les darres frases, s'havia posat molt seriós: es nota que encara el disgustaven, aquells records. Mossèn Pere, ara que ja s'ha esvanit la boirada, contau-nos, si us plau, la segona part: el cas excepcional d'un poble que a l'hora de canviar de parròquia va voler compensar-vos de les injustícies i incomprensions d'uns pocs.

Sí. Ho recordaré sempre. Això era dia 22 de novembre de 1987. Aquella

bona gent va dir: «No, aquí hem de fer qualque cosa. Tampoc no t'én pots anar a les sordes! Farem un sopar de comiat.» I els de l'Estol des Picot afegiren: «A l'horabaixa, farem un ball de pagès i després que hi hagi una missa i de remat el sopar.» Bé, vàrem fer un ball. Jo vaig ballar com mai. Vaig ballar una bona partida de jotes i mateixes; aleshores era més jove i botava més lleuger.

I llavors va venir la missa. Com va ser aquella mena de pontifical?

Aquella va ser una missa extraordinària. Vàrem ser una partida de concelebrants. Hi va haver quinze o setze escolanets... Els cantadors i els lectors ho varen preparar molt bé. Hi va haver una partida d'ofrenes: una bandera amb les quatre barres, un estel de volar, una ximbomba, un guitarró, una motxilla i una cantimplora... i coses així, molt simbòliques. Va ser una missa molt viscuda.

I del sopar, què me'n diu?

Bono! El sopar va ser gros! Hi va haver el batle de Manacor; el regidor de Cultura, la delegada de Política Lingüística, els capellans que havien concelebrat i... no sé quantes persones hi devia haver... Dues-centes? Tres-centes? No ho sé... una gentada! Jo no m'esperava allò. I la qüestió és que al final del sopar es presenta l'Estol des Picot, els sonadors, i cantaren, amb la música de les serenates, un text que em va fer caure les llàgrimes: són les «Dotze gloses a un poeta». I després em lliuraren una sèrie d'obsequis per part l'Ajuntament, del Patronat de l'Escola, dels Rodamons, dels escolanets i del poble en general, i les dotze gloses aquestes emmarcades... Tot això ho guard com un tresor.

11. LA BONA NOVA

A més de ser un senderista empedreït, heu trescat molt de món. Per dins i per fora dels Països Catalans. Una d'aquestes eixides d'estudi i d'exploració fou a Terra Santa. ¿En parreu una mica, de quan fèieu l'adaptació al català col·loquial de Mallorca, l'Evangeli: *La Bona Nova*?

L'adaptació de l'evangeli al català col·loquial començà quan jo m'estava a Peguera. La primera part que vàrem treure fou sant Marc, l'any 1984. Va ser

una feina molt llarga. Solíem trobar-nos a Palma, a l'Almoina. Més envant, va venir per aquí el pare Guiu Camps, monjo benedictí, que va ser prior de Binicanella, i li vàrem dir que ens ajudàs. Al principi érem Joan Rosselló, Teodor Suau, Llorenç Tous i jo. Més tard s'hi va integrar Tomeu Tauler i, pràcticament, vàrem continuar nosaltres tres, o sia Joan, Tomeu i jo.

Quina funció tenia dins l'equip el pare Guiu si, com dieu, gairebé tota la feina la féreu vosaltres tres?

Amb el pare Guiu, quan es va llevar el monestir benedictí de Binicanella, vàrem anar, fins i tot, a passar un parell de dies a Montserrat per acabar-hi de fer les revisions amb ell. El pare Guiu va fer la introducció general als quatre evangelis i la introducció a sant Marc. També va fer les notes de peu de pàgina.

Les altres introduccions, de qui són obra?

Per mediació del pare Guiu vàrem aconseguir que ens fessin les introduccions als altres evangelis personalitats del món de la Bíblia, com són Armand Puig, que va fer la de sant Mateu; Teodor Suau, la de sant Lluç, i Pius Tragan, que també és un monjo de Montserrat, la de sant Joan.

12. SIMFONIA EN BLAU MAJOR

Vós heu treballat diverses arts, com la música i la pintura. Deixem-les a part i anem a la literatura de creació, la poesia, el vostre plat fort. Com us va anar la inspiració essent rector de la parròquia de la Colònia de Sant Jordi, contemplant l'illa de Cabrera?

Em va anar bé, molt bé. Aquelles cales d'allà, cala Galiota, que és a dues passes de la rectoria, voltant cantó... A l'estiu, molts de dies, hi anava a pegar una remullada, de deu minuts, i cap a ca meva... Aquella platja tan recollida, amb l'illot de na Corberana a davant, és clar, això em va inspirar alguns poemes i els vaig presentar, l'any 1994, al premi Bernat Vidal i Tomàs, de Santanyí. Són poemes, la majoria, de caire mariner. Hi surt molt el tema de la mar, o bé de la Colònia o de Cala Rajada (Capdepera). Hi surten una sèrie de noms, de topònims, de cales... El

vaig titular *Simfonia en blau major*, fent una referència totalment a la mar.

Explicau-nos una mica l'estructura del llibre, si us plau.

El vaig dividir en quatre parts o moviments, com la simfonia clàssica. El primer moviment es titula «*Allegro* amb estels»; al segon moviment, que sol ser lent a la simfonia, li vaig posar «*Andante* amb gemecs de sal»; un tercer moviment, que sol ser el ràpid, «*Scherzo* amb vol de gavines»; el quart, «*Rondó* amb camins cap a l'alba». És una col·lecció de devers quaranta poemes i busques.

13. EL PAÍS QUE TANT ESTIM

Passem ara a opinar una mica del nostre país. Per exemple, què us diu la paraula Mallorca?

Oh, Mallorca! Mallorca és el Paradís Terrenal! La terra més bella del món, malgrat el que l'hem espanyada. Jo em sent molt gabellí, mallorquí... Comencem pel nostre poble, per la nostra illa, i després ja passarem a instàncies superiors, sobretot avui en dia que es parla tant de la Unió Europea i de tot això... Però abans de sentir-nos europeus, ens hem de sentir molt més a prop de les nostres coses.

I com veieu el futur d'aquest paradís, on tants d'adams i eves s'empassolen pomes prohibides cada dia...?

En moltes de coses, em sap greu haver-ho de dir, però som pessimista: en la qüestió de la llengua, la cultura, les tradicions... Tot aquest tipus d'immigració incontrolada em fa por... Bé, per qualque cosa del ram de la construcció ara ja en diuen, i no sense raó, *el ram de la destrucció*, que ha prosperat tant... Sí, a Mallorca, malauradament, l'hem tractada a coces i... «Això gira malament, cantaven els mallorquins!», com deia Guillem d'Efak. Jo fa estona que ho dic, ja quan estava a Peguera: «Arribarem a un moment en què els mallorquins hauran de tornar a emigrar.»

14. DEVERS LA SEU

Acostem-mos al capítol catedralici que fa de cort al senyor bisbe. No trobeu que hi ha molts de canonges? Què

hi fan, tants de canonges i beneficiats per dins la Seu, quan sou tan pocs els capellans sense «bacallà» que heu de dur més d'una parròquia?

Ah! Jo a això sí que no ho entenc: que a la Seu hi hagi d'haver setze canonges, quan hi ha capellans que duen dues o tres parròquies... Això no treu cap enlloc en el segle XXI. Setze canonges sense comptar els emèrits, que estan jubilats. Consider que els canonges tenien raó de ser quan eren consellers del bisbe. Però actualment hi ha unes altres estructures, a Mallorca. Els consellers del bisbe no són ells; són, si de cas, el Consell Episcopal, el Consell Presbiteral, el Consell de Laics, el Consell de Pastoral, el Consell dels Religiosos...

15. BEATI PAUPERES

«Feliços els pobres», diu l'evangeli. Dins una societat opulenta i tuda-dora com és la nostra, per ventura mai no s'havien donat tants de casos de pobresa i marginalitat. Heu tengut qualque experiència de treball amb gent marginada?

D'experiència directa, no; però, pel que es refereix a centres d'acolliment o tractament de marginats com Càritas, la Sapiència, Deixalles, Projecte Home... sí, esporàdicament, quan qualcú toca a la porta de la recortoria demanant ajuda. També consider que des de les parròquies feim una labor positiva, diguem-ho així, de prevenció: tots els esforços que dedicam al jovent, per ajudar-los a ser persones i a descobrir uns valors humans i cristians, vol dir posar uns fonaments perquè el dia de demà no caiguin dins la droga, l'alcoholisme, la delinqüència... Ja ho diu el refrany: «Val més la que guarda que la que cura.»

16. EL MEDI AMBIENT

És tema d'actualitat parlar del medi ambient. Hi ha moviments, com els ecologistes, els verds... que s'han associat per militar en defensa del paisatge i de tantes altres coses que el mal anomenat progrés fa malbé. Què opineu de la defensa del medi ambient?

Crec que tota l'illa és un món en petit. És un resum de tot el món, per-

què tenim muntanya, pla, marina... Els turistes vénen aquí, no per veure hotels ni caixons de ciment, sinó per veure ametlers florits en el seu temps que és quan Mallorca és més bella de tot l'any. Únicament s'ha promocionat la platja, el sol, els litres de cervesa, les discomteques... I, en canvi, aquesta Mallorca genuïna... Jo crec que els ecologistes fan bé de defensar això. Si no fos pel Grup d'Ornitologia Balear (GOB) i altres entitats, encara se n'haurien fet molts més, de desastres.

Per què creieu que són tan mal vistos els ecologistes pels empresaris, i sobretot pels hotelers, si són, indirectament i a la llarga, els qui defensen els seus interessos?

Hi ha molta gent, massa, que diu que els ecologistes són uns exagerats i que només van al seu guany... I que quan són ells que han d'edificar, no miren l'ecologia... Tot això són acusacions. Els ecologistes han de ser exagerats perquè, així i tot, encara és poc el que s'aconsegueix de preservació de la natura. Jo ho som, d'ecologista, i soci del GOB, i faig comptes seguir essent-ho, perquè crec que val la pena secundar aquestes iniciatives i tota la labor que fan per preservar la fauna, la flora, el paisatge... i jo no en tenc cap, de guany.

17. RONDALLES MALLORQUINES INÈDITES

Em consta que, amb motiu del primer centenari de la publicació de les ron-

dalles de Mn. Alcover, vàreu estrenar-vos també com a narrador d'aquest gènere. Contau-nos qualque cosa d'aquest llibre vostre, tan interessant com divertit.

Efectivament, em vaig estrenar com a narrador amb el llibre que es titula *Rondalles mallorquines inèdites*, amb motiu d'aquest centenari i com a homenatge a Mn. Alcover. Aquestes rondalles que hi public, jo les havia sentides de petit i no les havia vistes publicades enlloc. Eren rondalles que em contaven

numare, mon pare, el meu padrí, qualque oncle, veïnats... Tot això m'havia anat quedant dins la memòria, i el que vaig fer va ser anar traient tot aquell bagatge; el vaig redactar i va sortir aquest resultat. Té unes dues-centes pàgines, i hi ha devers quaranta-i-no-sé-quantas rondalles.

18. «VERINOSA» LLENGUA

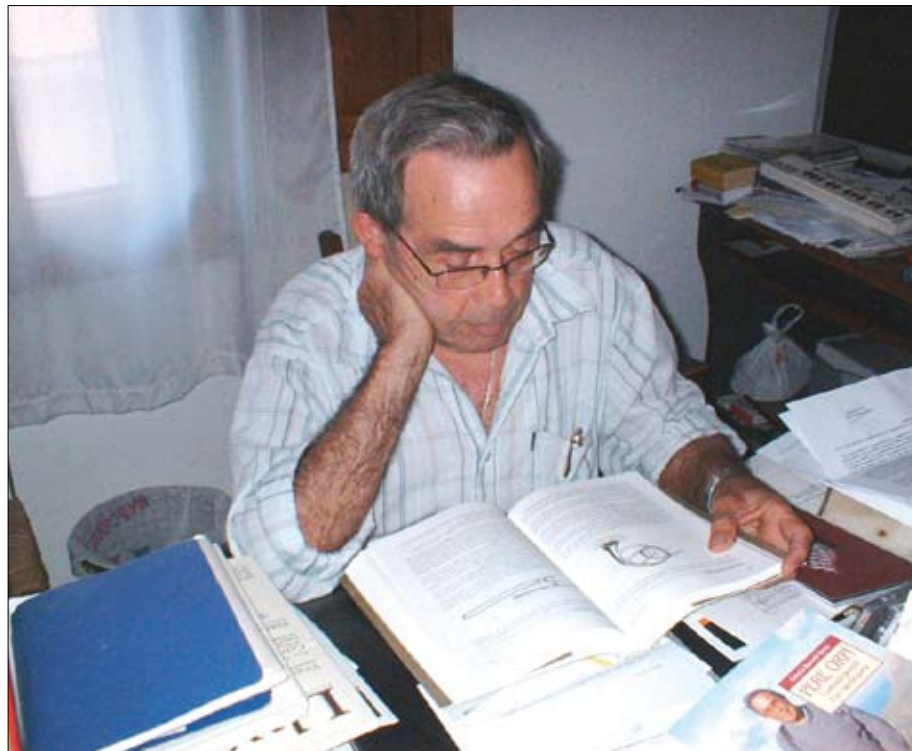
Què és per a vós la llengua?

La llengua? La llengua és qualque cosa més que una manera d'entendre'ns... Vull dir que no són únicament uns sons articulats o escrits, sinó que la llengua pertany a la part més íntima de la persona. La llengua estructura la manera de pensar, de tractar-se... Cada llengua té una personalitat pròpia, al marge de la cosa concreta, de la cosa física... La llengua és un patrimoni intransferible que tots portem dedins ja des de ben petits, el que anomenem llengua materna; la mamam amb la llet de l'enconar.

Per què, si és tan genètica com dieu, té tants de desertors i traïdors?

Aquells que fàcilment renunciïn a la seva pròpia llengua, què diuen?: «És que així tothom ens entén...» Aquests són uns grans traïdors a la seva pròpia identitat. D'acord que hem de ser respectuosos amb la llengua dels altres, però també

tenim unes variants, unes particularitats, que constitueixen una gran riquesa per al conjunt de la llengua catalana. No les hem d'eliminar, no hi hem de renunciar. Hem de continuar dient el mateix, però sabent que existeixen altres formes, i respectar-les, si volem que respectin les nostres.

quan els altres ho siguin amb la nostra. I en aquest aspecte els mallorquins crec que moltes vegades hem exercit el que avui en dia s'anomena autoodi. Com si la llengua nostra fos secundària, com si totes les altres fossin millors... Aplicar criteris purament pragmàtics és una equivocació molt grossa.

Com albireu el futur de la llengua catalana: se salvarà, s'esvanirà...?

A Mallorca, per desgràcia, la veig bastant fotuda. La joventut ha assimilat una sèrie de sons i de paraules que no són els nostres, de cap de les maneres, per influència castellana o d'altres llengües que tenen una distinta pronúncia. I fins i tot gent que surt a la televisió, fent de presentadors. I si aquests són els models que la gent aprèn i imita, estem ben arreglats!

Però és el que hi ha i el que per a ells té prestigi... Com lluitar contra tot això?

Jo crec que la unitat de la llengua és indiscutible. Ara bé, els mallorquins

19. LINGUA EX AUDITU

Toquem el fons d'aquest acte confessional. Vós heu estat i sou un home compromès amb la llengua catalana. Li heu estat fidel no solament des del punt de vista d'home de lletres sinó que heu treballat silenciosament i fidelment des d'altres indrets i quefers: com a professor de català, de llatí, de grec... defensant-ne l'ús tant com heu pogut dins l'Església de Mallorca, sense fer crides, però sense recular una passa; fundant i participant en entitats culturals i també en l'alcoverisme. Es pot dir que sou un militant del recobriment de la llengua catalana a les Balears. Des d'aquesta experiència d'anys i panys esteu en condicions, com poques persones, per a fer una profecia... ¿Us atreviu a donar, com a home del vostre temps, una predicció d'allò que ens espera?

L'Església ha d'usar el català com a llengua oficial i normal en les seves celebracions. Sant Pau diu: *fides ex auditu*

(la fe entra per les orelles). La llengua, també. Si els nouvinguts no la senten xerrar, mai no l'entendran, ni molt manco la parlaran. La llengua, si no la defensam nosaltres, no ens la defensaran els altres, ni des de fora ni des de dins. De cada dia som més radical, per dir-ho així de clar; no hem d'afuixar, perquè cada vegada que no fem un acte positiu ajudam a un acte contrari, negatiu, de reculada. Afortunadament, de cada dia som més els sensibilitzats en aquesta qüestió: això em dona un cert coratge.

20. SONS DE MALLORCA

Per tancar aquesta conversa, m'agradaria que diguéssiu als lectors de *Llengua Nacional* dos mots entorn del darrer llibre que heu publicat: *Sons de Mallorca*.

Puc dir que vaig créixer envoltat de sons i de renous més o manco articulats: el cant dels ocells, els balls de pagès i d'aferrat, les funcions de l'església, les tonades del camp, les vetleries o tallers veïnals d'obra de palma... Tot formava part d'un món en què la gent conservava el cantet i tota la música era en directe.

L'any 1982 vaig dirigir el muntatge d'una exposició d'instruments musicals tradicionals de la nostra illa. D'aleshores ençà he consultat una multitud de llibres, músics i sonadors, gent del poble, constructors d'instruments, etc., sense oblidar l'arxiu memorístic de la pròpia experiència. Tot això m'ajudà a decidir escriure aquest llibre i a ampliar gota a gota el cabal d'instruments catalogats i a fer gastar reguerons de tinta a l'autor de les il·lustracions, el bon amic Josep Cortès Servera.

El llibre té més de 450 pàgines i es complementa amb un DVD de més de dues hores, elaborat per Antoni Nicolau, president dels Músics per la Llengua. No tot ha estat cosir i cantar. Localitzar instruments, emparaular col·laboradors, programar i coordinar gravacions... ha duit la seva orenga, i més quan no hem anat a cercar una perfecció professional, sinó la frescor d'un treball més artesà i espontani.

Esper que aquesta obra tingui acceptació i se'n pugui treure bon profit a nivell didàctic. En podeu veure una ressenya en l'anterior número de LLENGUA NACIONAL. ♦